

KESKI-SUOMEN LIITON LAUSUNTO: LUONNOS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LAIKSI RAKENNETUN YMPÄRISTÖN TIETOJÄRJESTELMÄSTÄ JA MAANKÄYTTÖ- JA RAKENNUSLAIN MUUTTAMISESTA

Ympäristöministeriö on pyytänyt (17.6.2022 päivätyllä kirjeellä) Keski-Suomen liitolta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta. Lausunnon antamisen määräaika on 12.8.2022.

Yleiset huomiot

Yleiset huomionne rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettavasta laista.

Keski-Suomen liitto pitää lähtökohtaisesti hyvänä uuden lain tavoitetta toteuttaa valtakunnallinen yhteinen tietojärjestelmä rakennetun ympäristön tiedolle. Lain keskeisimmät tavoitteet edistää rakennetun ympäristön tiedonhallintaa, tietojen ajantasaisuutta ja laatua, koneluettavuutta sekä saavutettavuutta tarjoamalla pääsy viranomaistietovarannoissa olevaan rakennetun ympäristön tietoon ovat kannatettavia ja tervetulleita. Nykyisellään rakennetun ympäristön tiedot ovat hankalasti käytettävissä ja hajanaisesti eri järjestelmissä sekä valtakunnallisesti yhteen toimimattomassa ja eriävässä muodossa.

Epäselväksi jossain määrin kuitenkin jää, mitkä ovat rakennetun ympäristön tietojärjestelmän käyttöönoton konkreettiset vaikutukset kuntien ja maakuntien liittojen toimintaan. Asiaa tulisi vielä tarkemmin arvioida ja avata vaikutusten arvioinnin kautta.

Uuden lakiehdotuksen tulee pohjautua ratkaisuihin, joita kehitetään toimivia rajapintoja hyödyntäen sekä huomioiden mahdollisimman tehokkaasti olemassa olevat tietomallit ja -järjestelmät. Alueidenkäytön suunnitelmätietoja koskeva tiedonsiirto valtakunnalliseen rakennetun ympäristön tietojärjestelmään tulee myös olla täysin tai lähes täysin automaattista.

Yleiset huomionne maankäyttö- ja rakennuslakiin esitetyistä muutoksista.

Esitysluonnoksen MRL 29 §:n 2 momentin mukaan maakuntakaavan kaavakohteet ja -määräykset esitetään valtakunnallisesti vakiomuotoisena kartalla ja tarvittaessa erillisenä asiakirjana. Keski-Suomen liitto toteaa, että tavoitteen valtakunnallisesti vakiomuotoisesta kartasta, ei tule rajoittaa nykyistä joustavuutta kaavakohteiden esittämistavoissa tai alueiden erityispiirteiden ja olosuhteiden huomioon ottamista.

Keski-Suomen liitto toteaa, että maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) muutoksen luonnoksen 29 §:n otsikosta tulee poistaa sana sisältö (Maakuntakaavan sisältö ja esitystapa). Maakuntakaavan sisällöstä säädetään MRL 28 §:ssä. Jatkotyössä tulee huomioida myös muutostarpeet koskien maankäyttö- ja rakennusasetusta.

Yleiset huomionne koko esitysluonnoksesta.

Esitysluonnoksen mukaan tietojärjestelmän yhteisrekisterinpitäjinä toimisivat Suomen ympäristökeskus, kunnat ja maakuntien liitot. Muutoksen aiheuttamista kustannuksista todetaan, että tietomallit, rajapinnat ja tiedontoimitusvelvoitteet tulevat aiheuttamaan muutoksia kuntien tiedonhallinnassa, tietojärjestelmissä, ohjelmistoissa ja rajapinnoissa sekä toimintatavoissa. Näistä arvioidaan myös aiheutuvan kustannuksia kunnille ja maakuntien liitoille. Keski-Suomen liitto pitää tärkeänä, että uudistamisessa vältetään lisäresursseja edellyttävien muutosten ja viranomaisvelvoitteiden lisäämistä. Valtion tulee myös kattaa lainsäädäntömuutosten toimeenpanosta kunnissa ja maakuntien liitoissa aiheutuvia kustannuksia.

Esitysluonnoksessa tuodaan myös esiin, että uudistuksella olisi ennen kaikkea vaikutuksia tiedon tuottajiin eli kuntiin ja maakuntien liittoihin. Keski-Suomen liitto näkee, että keskeisille toimijoille tulee osoittaa riittävä tuki uudistuksen toimeenpanossa ennen käyttöönottoa ja sen aikana.

Lakiluonnoksen 16 §:ssä säädetään maksuista. Lakiluonnoksen mukaan viranomaisilla olisi oikeus saada maksutta tehtäviensä hoitamisen kannalta tarpeellisia tietoja rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä. Maksuja voitaisiin periä Suomen ympäristökeskuksen toimesta vain tarpeellisista toimista, kuten rajapintojen perustamisesta, ylläpidosta ja käyttöoikeuksien perustamisesta. Esityksen mukaan kunnille rajapintapalvelut ja tiedot olisivat kuitenkin aina maksuttomia. Keski-Suomen liitto edellyttää, että maakuntien liitot tulee lukea niiden viranomaistahojen joukkoon, jotka saavat maksutta tehtäviensä hoitamisen kannalta tarpeellisia tietoja rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä, ja joiden rajapintapalvelut ovat maksuttomia.

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettava laki

Ovatko ehdotetun lain 5 §:ssä mainitut alueidenkäytöstä tallennettavat tiedot mielestänne kattavat?

Keski-Suomen liitto katsoo, että lain 5 §:ssä mainitut alueidenkäytöstä tallennettavat tiedot ovat maakuntakaavoituksen näkökulmasta kattavat. Keski-Suomen liitto kuitenkin korostaa, että lakiehdotuksen 5§:ssä ei tule säätää tietojen tallentamisveloitteesta, vaan laissa tulee lähteä siitä, että SYKE veloitetaan noutamaan haluttu tieto tiedonhallintalain mukaisesta rajapinnasta.

Huomionne ehdotetun lain 13 §:ssä mainituista julkisessa tietopalvelussa jaettavista tiedoista.

Keski-Suomen liitolla ei ole huomautettavaa.

Huomionne ehdotetun lain 14 §:n perusteella muulle kuin viranomaiselle teknisen rajapinnan avulla luovutettavista tiedoista (luonnos valtioneuvoston asetuksesta).

Keski-Suomen liitolla ei ole huomautettavaa.

Muut huomiot

Huomionne koko esitysluonnoksen vaikutusarvioinneista.

Esitysluonnoksen vaikutusarvioinneissa on karkeasti arvioitu mm. muutoksen kustannusvaikutuksia kunnille ja kuntatalouteen. Vaikutusarvioinnissa todetaan, että esityksen mukaiset tietomallit, rajapinnat ja tiedontoimitusveloitteet tulevat aiheuttamaan muutoksia kuntien tiedonhallinnassa, tietojärjestelmissä, ohjelmistoissa ja rajapinnoissa sekä toimintatavoissa, joista aiheutuu kunnille ja maakuntien liitoille kustannuksia. Jo nykyisin maakuntien liitoissa on käytössä yhteinen maakuntakaavan HAME-tietomalli. Vuonna 2018 päättyneessä HAME-hankkeessa parannettiin maakuntakaava-aineistojen digitaalista käytettävyyttä ja yhtenäisyyttä.

Vaikutusarvioinneista ei käy selkeästi ilmi, missä määrin työtä vaatii maakuntakaavojen tuottaminen uuden lain mukaiseen valtakunnallisesti yhtenäiseen tietomallimuotoon tai missä määrin nykyinen HAME-tietomalli palvelee jo lain tavoitteen mukaista yhtenäistä tietomallimuotoa.

Muut mahdolliset huomionne esitysluonnoksesta?

Yleisenä kommenttina Keski-Suomen liitto toteaa, että lakimuutokseen liittyvän kuulemisen ajoittaminen kesälomakauteen ei ole hyvän hallintotavan mukaista. Lain tuomat muutokset, veloitteet ja vaikutukset koskevat isoa osaa kuntia ja myös maakuntien liittoja. Lausuntojen valmistelun ja käsittelyn kannalta, niin kuntien kuin maakuntien liittojen päätöksentekoeleimissä, kuulemisen ajankohta on erittäin haasteellinen.

KESKI-SUOMEN LIITTO
Toimisto